

5 (95) DN

Begär för tre

Konfrontationer om det mest förbjudna

SLAVENKA DRAKULIC har gjort sig känd – inte minst i denna tidning – som en saklig och kunnig kommentator av det pågående inbördeskriget i Europa. I den mycket uppskattade och lästa "Balkan Express" speglar hon kriget i ex-Jugoslavien genom små, vardagliga men mycket allmängiltiga situationer.

Sedan kom "Hur vi lyckades överleva kommunismen med ett leende på läpparna" som trycktes i öst redan 1987, under glasnost. Den gavs ut på engelska 1992 och kom på svenska förra året; den är alltså skriven före "Balkan Express". Där lyckas Drakulic effektivt belysa det totalitära samhällets både yttre och inre struktur genom att utgå från något konkret, en docka, en dambinda, en päls och så vidare. Med utgångspunkt i dessa föremål drar hon upp riktlinjerna till vad som skulle kunna bli en hel kulturanthropologisk studie. Kommunismen som fetischernas kosmos.

I "Hur vi lyckades överleva..." berör hon också ett faktum vars mänskliga och psykologiska konsekvenser spelar en viss roll för den roman av Drakulic som kommer ut i dag **Marmorhud**. Det handlar om det som vi i väst har en benägenhet att romantisera till en sorts gemyt: trångboddheten. Vuxna döttrar och söner tvingas bo

EN NY BOK

Slavenka Drakulic
Marmorhud
(Mramorna koza)
Övers. Gunnar och
Irina Zetterman
Ordfront

kvar hemma hos föräldrarna långt upp i 30-årsåldern, inte minst fränskilda eller ensamma mödrar. Detta genererar också ett hat till gamla människor. Man önskar livet ur dem bara för att få tillgång till hela lägenheten.

I "Marmorhud" rör det sig emellertid mest om den makt över materien man har i egenskap av att vara mor och kvinna. En ung skulptör ser sin mor vittra bort vid sjukängen. Äntligen känner hon att hon har makt över sin mor. Hon vakar och hon minns.

Minns moderns kyliga oåtkomlighet, hennes "marmorhud". Samt det förakt för den egna kroppens vätskor som modern uppfostrade henne till. Blodet som till varje pris måste skylas, döljas, utplånas. Minns sin styvfar, som slutligen förförde och våldtog henne. Dock när hon var i hög grad lovlig och inte utan samtycke.

Om det triangulära begäret mellan en mor och hennes dotter samt en tredje person – mannen – handlar också "Marmorhud". Kärleken som

mor och dotter har till varandra artikuleras genom mannens kropp. Genom honom lär de känna sina egna och varandras kroppar.

Modern ser med avsky hur dotterns kvinnliga självkänsla växer. Det påminner henne inte bara om sitt eget åldrande utan också om att dottern ska försvinna från henne. En maktlös kvinnas sista maktmonopol: det över sina egna barn. Men att hindra barnen från att växa upp måste också ses som ett utstuderat maktmissbruk.

"Marmorhud" är magnetiskt övertygande i de rent fysiska passagera, eftersom huvudpersonerna med modig envishet konfronterar varandra med det mest förbjudna. "Marmorhud" påminner en smula om den del av Kiewskis "Dekalog" där en styvfar avstår från kärleken till sin styvdotter (fjärde budet?).

Mannen är – trots att man nästan upplever honom som ett hjälplöst instrument i händerna på kvinnorna – ett libidinöst utropstecken, själva skiljelinjen och mötespunkten mellan mor och dotter, ett kvinnornas Checkpoint Charlie.

Smärre invändningar är att man önskar att Drakulic hade förtäat somliga partier och renodlat andra.

CARINA WAERN

Slavenka Drakulic. Ger i dag ut sin första roman på svenska. "Marmorhud" är magnetiskt övertygande.

Foto: PELLE KRONSTEDT